

Länsstyrelsen
Värmland

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0610251 Skårsjöbranten

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av utpekade områden med höga naturvärden inom EU. Målet med nätverket är att hejda utrotningen av vilda djur och växter och hindra att deras livsmiljöer förstörs. Nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete med att bevara biologisk mångfald. Alla medlemsländer har ansvar att peka ut representativa områden för fåglar som är angivna i EUs fågeldirektiv (SPA) och för naturtyper och arter som är angivna i EU:s art- och habitatdirektiv (SCI/SAC). Genom utpekandet åtar sig länderna att långsiktigt bevara de utpekade naturvärdena i områdena. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en bevarandeplan. I några fall där Natura 2000-området också är naturreservat skrivs en kombinerad bevarandeplan och skötselplan. Bevarandeplanen ska innehålla en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras. Bevarandemålen formuleras utifrån de förutsättningar som de utpekade arterna och naturtyperna behöver för att de ska ha gynnsamt bevarandetillstånd i området. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper samt behov av bevarandeåtgärder, t.ex. skydd eller skötsel, ska också beskrivas. Informationen ska ligga till grund för förvaltning och tillståndsprövning enligt miljöbalken.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. Uppgifterna skiljer sig i vissa fall från vad som är beslutat av regeringen och kommer av Länsstyrelsen i dessa fall att föreslås som ändringar till regeringen vid nästa revideringstillfälle. Förvaltning och tillståndsprövning ska utgå från den verkliga förekomsten av naturtyper och arter, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar denna, även om uppgifterna inte har hunnit beslutas av regeringen.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen som är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är i sig inte ett juridiskt bindande dokument varför formell reglering av skydd eller skötsel kan behövas t.ex. i form av beslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som råder vid åtgärder eller verksamheter inom ett Natura 2000-område.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd kan även krävas för åtgärder utanför Natura 2000-området om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Inför en ansökan ska ett samråd hållas med Länsstyrelsen angående utformningen av tillståndsansökan och tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. Eftersom det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kräver tillstånd rekommenderas en tidig kontakt med Länsstyrelsen. Vid skogsbruksåtgärder hålls initialt ett samråd med Skogsstyrelsen. Information om Natura 2000 finns också på Länsstyrelsens webbsida eller genom kontakt med Länsstyrelsens enhet för naturvård på telefonnummer 010-224 70 00.

Foto: Länsstyrelsen Värmland

Överst vänster: violettkantad guldvinge, Dan Mangsbo - överst mitten: silvertärnor (D.M.) - överst höger: långskägg (D.M.)

nedtill vänster: vattendrag (D.M.) - nedtill höger: skog, Anders Tedeholm ©

Länsstyrelsen Värmland

651 86 Karlstad

010-224 70 00

www.lansstyrelsen.se/varmland

Länsstyrelsen
Värmland

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0610251 Skårsjöbranten

Kommun: Eda

Områdets totala areal: 3,1 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-11-02

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-12-29

Markägarförhållanden:

Privat.

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2004-04-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet:

9010 - Taiga

1981 - Nordisk klipptuss, *Cynodontium suecicum*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden:

De främsta bevarandevärdena ligger i att bevara mossan nordisk klipptuss (1981) som behöver växtplatser i form av skogsklädda bergbranter i skydd från sol- och vindexponering, samt att bevara naturtypen taiga (9010). Vid målkonflikter ska naturvärden kopplade till den utpekade arten nordisk klipptus (1981) prioriteras.

Motivering:

Varierad trädslagssammansättning och bestånd med lång skoglig kontinuitet ger området höga bevarandevärden. De gamla träden och det stora inslaget av lövträd gynnar, förutom många kryptogamer, många hålbbyggande fåglar, exempelvis spillkråka och gröngöling. Inslaget av sälgbidrar till en god insektsförekomst, vilket i sin tur även gynnar fågellivet. Vidare gynnar den

goda tillgången på död ved i olika former samt bergsbranten ett stort antal mossor, lavar och vedsvampar, däribland den för området utpekade arten nordisk klipptuss.

Prioriterade åtgärder:

- Regelbunden inventering av nordisk klipptuss.
- Formellt skydd för den del i Natura 2000-områdets västra kant som i nuläget saknar formellt skydd och som till stor del består av utpekad taiga.
- Fri utveckling av taigan.

Beskrivning av området

Natura 2000-området Skårsjöbranten är beläget ca 9 km nordväst om Koppom och 2,5 km öster om gränsen mot Norge. Området innehåller två nyckelbiotoper och omfattas till större delen av biotopskydd och naturvårdsavtal. Den västra delen av området består till stor del av taiga (2,22 ha). Här finns en östvärd bergsbrant med mossbelupna lodytor där bland annat den krävande mossan nordisk klipptuss påträffas. Den södra delen av branten är blockrik och även här är mossrikedomen stor. I den övre delen av branten består skogen av gamla tallar, vissa riktigt gamla och knotiga. Inslag av senvuxen gran förekommer också. De gamla träden har en välutvecklad barkstruktur och utgör livsmiljöer för en rad spik- och knappåls-lavar. Nedanför branten breder en skogsklädd platå ut sig för att sedan i öst slutta ner mot Gettjärnsbäcken. Skogen närmast branten består främst av gamla grova granar med inslag av asp och sälg. Tidigare har riklig förekomst av den rödlistade lunglaven noterats på flera grova sälgar. Gettjärnsbäcken i öster är en fin skogsbäck med förekomst av öring. På den östra sidan om bäcken är terrängen relativt flack och här påträffas flera kulturlämningar i form av en husgrund, stengärdesgårdar och odlingsrösen som har tillhört Strömsmarkssäteren. Säterns gamla odlingsmarker är delvis igenväxta med lövträd, framförallt asp, sälg och björk, samt delvis planterade med gran. En naturvårdande insats har dock genomförts där en stor del av de planterade granarna avverkades.

Vad kan påverka negativt

Se negativ påverkan för respektive art och naturtyp.

Bevarandeåtgärder

Följande bestämmelser och åtgärder bidrar på olika sätt till att utpekade naturtyper och/eller arter uppnår och bibehåller gynnsamt bevarandetillstånd i Natura 2000-området.

Gällande regelverk 2017:

- Svenska Natura 2000-områden utgör riksintressen enligt 4 kap. 8 § miljöbalken.
- Enligt första stycket i 7 kap 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd enligt första stycket krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området. Innan en tillståndsansökan lämnas in ska samråd hållas med Länsstyrelsen m.fl. (enligt 6 kap 4 § miljöbalken).
- Med stöd av 26 kap. 9 § miljöbalken får tillsynsmyndigheten i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av miljöbalken ska följas.
- Strandskyddet omfattar land- och vattenområden inom 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd enligt 7 kap. 14 § miljöbalken.
- För markavvattning råder tillståndsplikt enligt 11 kap. miljöbalken.
- Nordisk klipptuss ingår i art- och habitatdirektivets bilaga 2 och den är inte en prioriterad art där.

- Vilt levande exemplar av nordisk klipptuss är fridlyst enligt 8 § artskyddsförordningen (2007:845) vilket innebär att det är förbjudet att i den omfattning som framgår av bilaga 2 plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort eller skada hela eller delar av exemplar.
- Enligt 13 § artskyddsförordningen kan vilt levande exemplar av nordisk klipptuss samlas in under förutsättning att det behövs för att rapportera arten och under att vissa villkor uppfylls.
- Natura 2000-området Skårsjöbranten omfattas delvis av biotopskydd (Objektnummer: SK 298-2002).
- Natura 2000-området Skårsjöbranten omfattas delvis av naturvårdsavtal (Objektnummer: SK 288-2002).

Behov av ytterligare bevarandeåtgärder:

Regelbunden inventering av förekomsten av nordisk klipptuss behöver utföras för att följa dess populationsutveckling i området, förslagsvis vart 10 år. Bortsett från en ca 10 m bred skogsremsa längs biotopskyddets hela västra kant är Natura 2000-området formellt skyddat genom biotopskydd och naturvårdsavtal med markägarna. Eftersom stora delar av den oskyddade skogsremsan består av utpekad taiga föreslås en utökning av Skogsstyrelsens biotopskydd eller naturvårdsavtal i enlighet med Natura 2000-områdets gräns. För taigan gäller i övrigt fri utveckling.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet:

9010 - Taiga

Areal: 2,22 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer i boreal-boreonemoral zon till övervägande del på surare och näringsfattig mark på moräner eller glacifluviala sediment, men även skogar på basisk och näringsrik mark kan ingå. Skogen innefattar i typfallet produktiv skogsmark. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 30-100 % och utgörs av gran, tall, björk, asp, rönn och sälg. Små inslag av andra inhemska trädslag kan förekomma. Naturtypen innefattar även brandfält och stormfällningar som då kan innebära en lägre krontäckning. Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller likna naturskog med avseende på egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder, huvudsakligen brand/naturvårdsbränning, i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå om de utgör ett väsentligt värdehöjande komplement. Egenskaper och strukturer som är typiska för naturskog finns normalt även i yngre successionsstadier. Skogens hydrologi ska inte vara under stark generell påverkan från markavvattning. Näringskrävande örter finns endast undantagsvis. Naturtypen hyser vanligtvis en mängd rödlistade arter som gynnas av lång skoglig kontinuitet, gamla träd, död ved eller brandfält och successionsstadier efter brand.

För lokal förekomst se områdesbeskrivning och Bilaga 3 - Naturtypskarta.

För att den ingående naturtypen 9010 Taiga ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetilstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Skogen lämnas för fri utveckling där naturvärdena utvecklas genom naturlig dynamik.
- Förekomst av naturliga störningar så som brand, stormfällningar, översvämningar och insektsangrepp.
- Upprätthållande och återställande av naturlig hydrologi.
- Den för naturtypen karakteristiska vegetationen och strukturerna är en förutsättning för många av de typiska arterna som där har sin livsmiljö. Om de typiska arterna inte minskar påtagligt indikerar de att naturtypen upprätthåller viss kvalitet och viktiga ekologiska funktioner och därmed ett gynnsamt bevarandetilstånd för naturtypen.

Bevarandemål

Arealen av Taiga (9010) ska vara minst 2,22 ha. Småskaliga naturliga processer, som t.ex. trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning ska påverka dynamik och struktur. Naturlig hydrologi som skapar markfuktighet ska påverka dynamik och struktur. Skogens dynamik och struktur ska även påverkas av naturliga störningar så som stormfällningar, brand, översvämningar och insektsangrepp. Skogen ska bestå av olika trädarter till följd av naturlig störningsdynamik och succession. Skog med högre krontäckning ska utvecklas och barrträd ska kunna dominera i sena successionsstadier. Förekomsten av strukturer/substrat i form av gamla träd ska minst vara tämligen allmän och förekomsten av död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar ska vara riklig. Främmande trädarter ska inte finnas i området. Typiska arter som gynnas av skoglig kontinuitet ska förekomma.

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot naturtypen:

- Avverkning i olika former som reducerar förekomsten av lämpliga strukturer. Sådana åtgärder i intilliggande områden kan även de vara skadliga genom att de påverkar hydrologi och lokalklimat i områden med denna naturtyp.
- Brist på dynamiska krafter som brand, ras och översvämning.
- Produktionshöjande åtgärder som gödsling, markberedning och dikning som även påverkar hydrologin.
- Markskador. Förutom den mekaniska skadan kan hydrologin påverkas och naturmiljön förändras.
- Konkurrens från främmande trädslag.
- Exploatering av området i olika former.
- Fragmentering, t.ex. skogsbilvägar som kan isolera organismpopulationer.
- Betetryck från klövvilt som kan påverka lövträdsföryngringen.
- Nedfall av kväveföreningar med effekten att de är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen.

Bevarandetillstånd

Skogen har en varierad trädslagsblandning med god tillgång på lövträd. Stor del av träden är gamla och den rika kryptogamfloran vittnar om lång skoglig kontinuitet. Det stora inslaget av gamla grova lövträd gynnar förutom många kryptogamer flera hålbbyggande fåglar, exempelvis spillkråka och gröngöling. Inslaget av sälj bidrar till en god insektsförekomst, vilket i sin tur även gynnar fågellivet. Vidare gynnar den generellt sett goda tillgången på död ved i olika former samt bergsbranten ett stort antal mossor, lavar och vedsvampar. I nyckelbiotopsinventeringen från 1997 redovisas i området förekommande arter som garnlav, lunglav, stuplav, bårdlav och vedticka, vilka alla är typiska arter för naturtypen taiga. Signalarterna platt- och grov fjädermossa, gytterlav, skinnlav, luddlav och korallblylav observerades också 1997, varav skinnlav och luddlav är typiska arter för taiga. Enligt Skogsstyrelsen, som besökt området i närtid, består biotopskyddet och området runt bäcken i naturvårdsavtalet av gammal orörd skog. Visst uppslag av smågran har noterats i gläntor på små ytor men detta bedöms inte påverka taigans bevarandetillstånd negativt. Bevarandetillståndet bedöms som gynnsamt.

1981 - Nordisk klipptuss, *Cynodontium suecicum*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Nordisk klipptuss växer på periodvis fuktiga klippor i skuggiga till halvexponerade lägen på lokaler med förhållandevis hög luftfuktighet, ofta i bergstrakter. Substratet är ibland sura bergarter som granit och gnejs, men påfallande ofta växer den på något mer basiska bergarter, som t.ex. diabas, eller på klippor med något rikare sippervatten. På gynnsamma lokaler, t.ex. på klippor med sippervatten, kan den bli mycket riklig och täcka flera kvadratmeter. Arten är mindre allmän i nordligaste Svealand och södra Norrland, och den förekommer även sällsynt upp till norra Norrland. Nordisk klipptuss sprider sig med hjälp av sporer. Den förväntas normalt kunna sprida sig som mest en meter vegetativt och fem kilometer med sporer under en 10-årsperiod.

I Natura 2000-området Skårsjöbranten förekommer nordisk klipptuss i den östvända bergsbranten. Artens förekomst bedömdes under nyckelbiotopsinventeringen 1997 som enstaka till sparsam. Vid inventering 2006 påträffades en delförekomst i klippbranten och en delförekomst strax väster om Natura 2000-området.

För att den ingående arten nordisk klipptuss (1981) ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetilstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Skyddande ridå av skuggande och vindskyddande träd framför växtplatsen.
- Storleken på artens habitat ska inte minska.

Bevarandemål

Nordisk klipptuss (1981) ska finnas i området i för arten lämplig livsmiljö. Artens populationsutveckling ska vara stabil och inte visa på bestående nedgång. Livsmiljön bestående av branter i områdets skogsmiljöer ska förekomma i sådan omfattning att arten kan fortleva långsiktigt i området.

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot arten är:

- Avverkning av träd framför bergbranterna så att växtplatsen exponeras för sol och vind.
- Det är osäkert om arten är känslig för luftföroreningar.

Bevarandetilstånd

Vid nyckelbiotopsinventeringen 1997 bedömdes förekomsten av nordisk klipptuss som enstaka till sparsam. Arten basinventerades 2006 genom bältesinventering och då påträffades en delförekomst med kapslar i området. En delförekomst med kapslar påträffades också strax väster om Natura 2000-området, vilket är viktigt att ta med i bedömningen av bevarandetilståndet med avseende på artens spridningsmöjligheter. Det finns inga kända sentida förändringar i artens livsmiljö inom området varför bevarandetilståndet bedöms som gynnsamt.

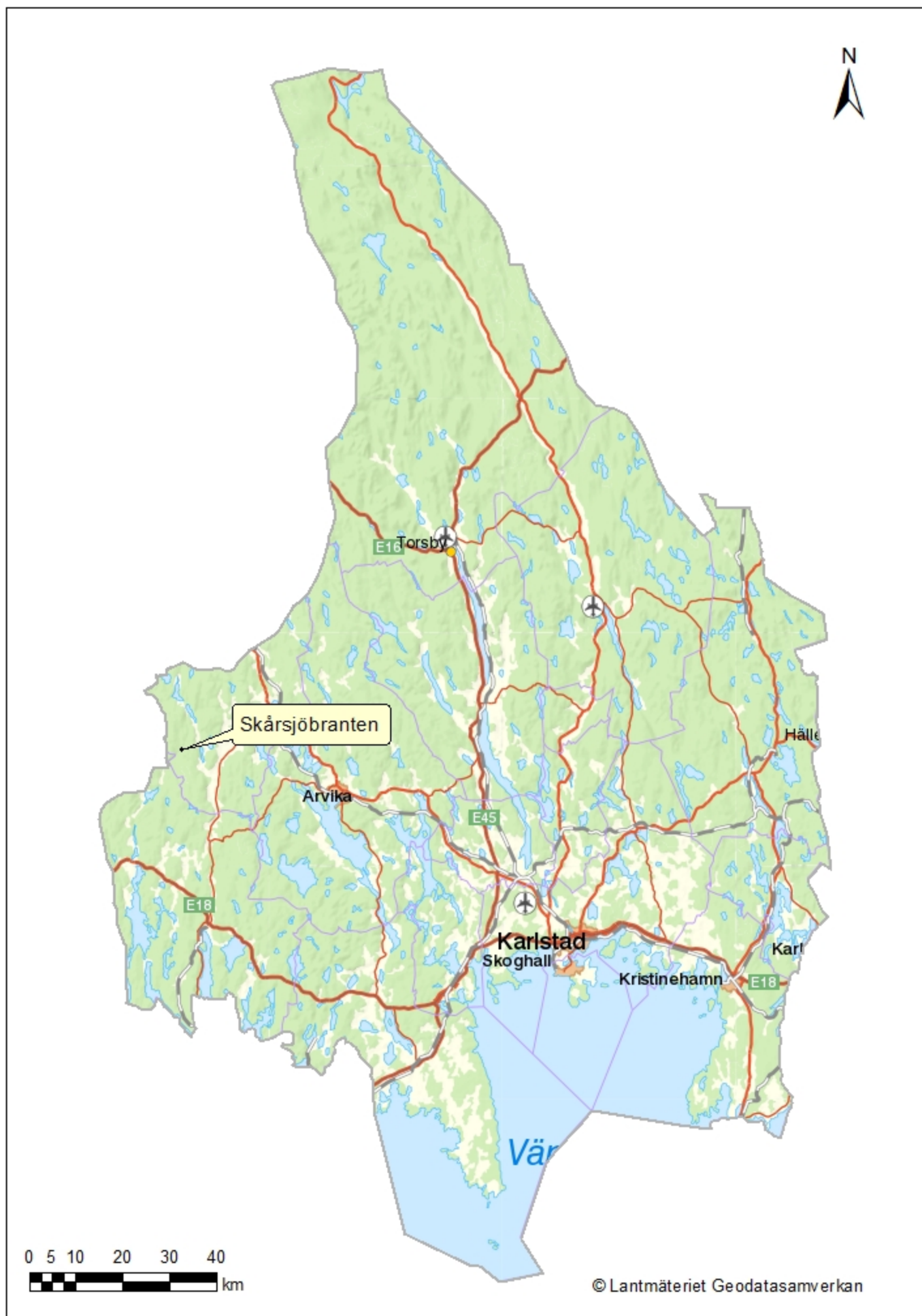
Dokumentation

- ArtDatabanken SLU. Artfakta. (<http://artfakta.artdatabanken.se>)
- Artportalen. ArtDatabanken SLU, Uppsala. Artuppgifter, sökning 2017-02. (<http://www.artportalen.se>)
- Länsstyrelsen i Värmlands län. Basinventering 2005-2009 inklusive kompletterande inventeringar, bedömningar och kvalitetssäkring av Natura 2000-områden. Opublicerat.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2006. Bevarandeplan Natura 2000. Skårsjöbranten. 2006-03-15.
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för svenska arter i habitatdirektivets bilaga 2. NV-01162-10. Art 1981, Nordisk klipptuss. (<http://www.naturvardsverket.se>)
- Naturvårdsverket. 2012. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1. NV-04493-11. Naturtyp 9010, Taiga. (<http://www.naturvardsverket.se>)

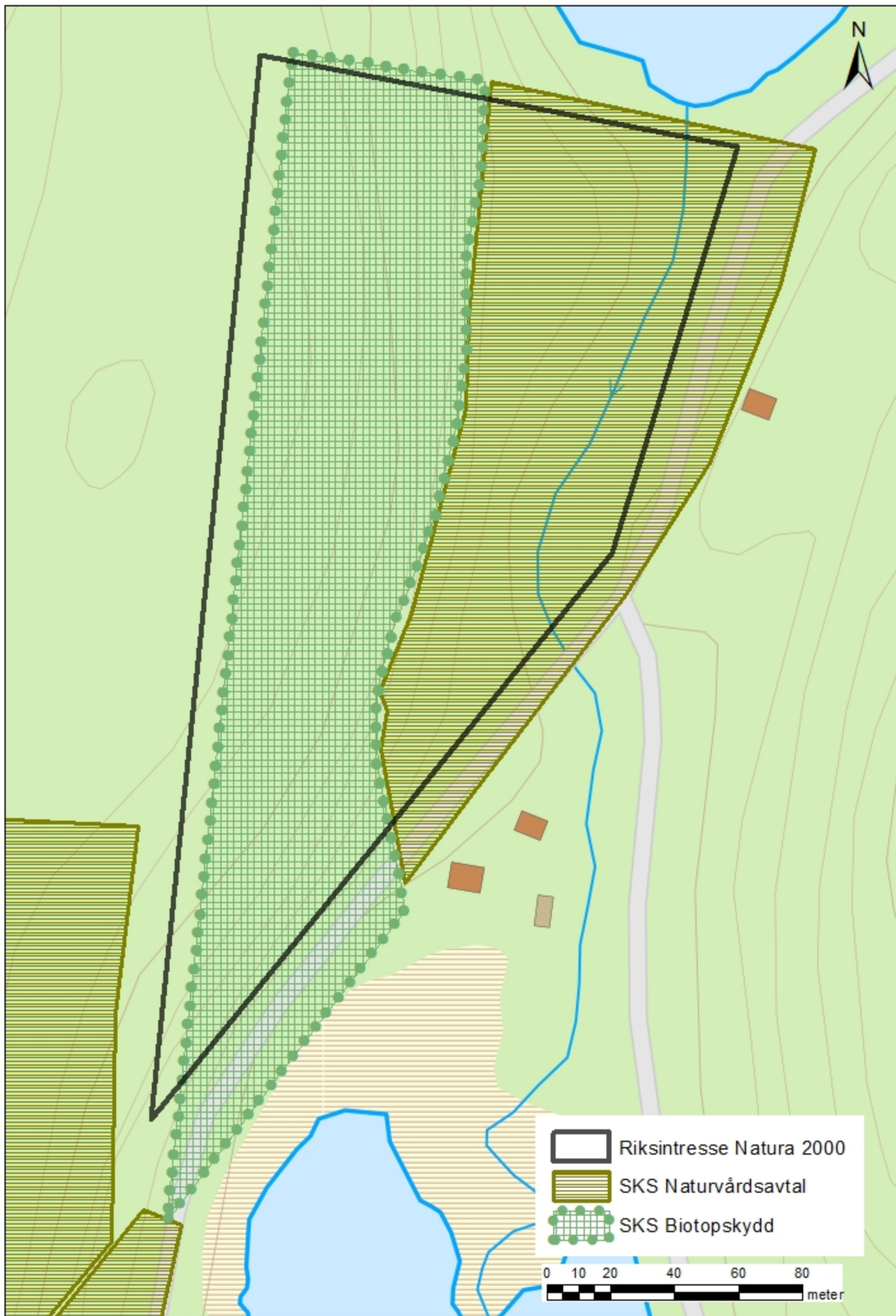
Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta över Natura 2000-områdets avgränsning
3. Naturtypskarta

Bilaga 1. Översiktskarta med markering för Natura 2000-området Skårsjöbranten

Bilaga 2. Karta med Natura 2000-områdets avgränsning

Bilaga 3. Naturtypskarta för Natura 2000 - området Skårsjöbranten

Länsstyrelsen
Värmland

Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, 010-224 70 00
www.lansstyrelsen.se/varmland